

સોળ વરસની સતી

અને

નવ વર્ષનો પાતિ

ભ ગ - ૩-૪

— : લખક : —

(કોમીકકવિ) મગનલાલ ખાપુશ - ગોધરાવાળા

લેખકની પરવાનગીથી છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર

બુકસેલર જડુલાલ નારણદાસ ચૌકસી

૧. સ્વામીનારાયણના મંદીર પાસે [દુકાન] સુ. નડીઆદ

આવૃત્તી ૧ પ્રત ૮૦૦૦ સન ૧૯૨૨

૭ પર્વ હક લેખકને સ્વાધીન છે :—

રૂ. ૦-૧-૬

પેસર્મા સતીલાલ ખાળકજી

1 માટે જાણુ.

પ્રભી યુગલના મુખી મંત્રાગ્નિ ગાંઠ પરીણામ

આ પત્રક દ્વારા
આપવા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગંજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૩૮-૮- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ સંગ્રહ વર્ષિકા સ્ત્રી - ૩-૪

વિષય ૬-૧૧

શ્રી ગણેશાય નમઃ

સોળ વરસની સતી

અને

નવ વર્ષનો પાતિ

બાળલગ્નનો બળાપો.

ભાગ ૩ બે.

રાગ — બારમાસી

- પિયુ સંઘ પ્રેમ રાખું નવીન વાતો બાળુ
તોયે તે નવ બોલે હસીને નવ ડાલે ૧૨૨
- બ્યારે બહુ સતાવું ત્યારે કહે નો આવું
તું ના કરીશ વાતો એમ કહીને મારે લાતો ૧૨૩
- આસુથી મારી દેખે ત્યારે વાલ એમ પેચે
લાવોને વહુછ લાડું પુત્ર વિદેશે કહાડું ૧૨૪

સાસુની વાત બાપી અરે હલી છાની માની
તે જોઈ મને બગતી નવ હેંખ ત્યારે ઠરતી ૧૨૫

ક્રીયા ભવતું વેર વાળી મારો મનખો હે બળી
ઓ હંશ આવે વારે માફું હુઃખ સર્વે ટાળે ૧૨૬

એ દહા છે રમદના વળી ભર જીવાની બરના
પિયુ વિદંથ જાશે માફું બહી શું થાશે ૧૨૭

ગોરા ગુલાબી ગાલ કમર કમાન વાળ
તેણું છે મુજ અંગ રમું હું કોની અંગ ૧૨૮

કારતકે સાહેલી મને કંથ ગયા મેલી
મને કામ બાણ વાળી ઝબકીને હું તો જાગી ૧૨૯

હવે શું કફું હું માડી હુઃખ ભોગવું છું દાડી
એ વાત કોને કહેવી મનમાં વીસારી લેવી ૧૩૦

મુણ સખી તું છે મારી બગતંત બુદ્ધિ તારી
રત્નો બતાવ્યો બેની ચોલાય જાળ વેલી ૧૩૧

પાકયાં ખેતર સર્વે ધણી લણે છે ગવે
પાકી જીવાની મારી નાથે મુકી વિસારી ૧૩૨

નાટે પાકી છે તાડી ધુલ પાકમાં ધુલવાડી
રામ સીતાને વાલાં ભોગે લમર કાલાં ૧૩૩

અરે માગશરે દીવાની હું નથી જીવવાની
વળી વસ્ત્ર છે રંગાળાં જરી કૌર સેઠ વાળાં ૧૩૪

પેહેરું હું કોને કાજે દેખીને તન દાજે
સ્વામી વીના શું કરવું વિભોગ દુઃખ મરવું ૧૩૫

કવું તો કાની સાડું ખાન પાન તો રૂપાળું
ઉડે છે અંગે દાડ શી પેર ખાઈ દાડું ૧૩૬

ઝરે છે નીર નયને બીજાચ શીર નયને
આવો નાથ જો મોરારી ખળર લ્યો હમારી ૧૩૭

પોશ માશ આળ્યો તોય કંથ નવ આળ્યો
જોખનીયું જાય ઝરવું જોથી જીભું શું નહવું ૧૩૮

ચાલો સો ગામ જઈએ પ્રીતમના ગુલ ગઈએ
ઋષીઓને લેળી થઈએ દુઃખોની વાતો કહીએ ૧૩૯

જ્યાં સુધી બનશે આવું મને ગમશે નહીં આવું
પીમુઠો મારો મળશે ત્યારે તો જીવ કરશે ૧૪૦

અરેડે આને નાથ કાલોને મારો દાથ
મને પ્રેમે નવ ખોલાવો સૌ દીલ તો ખોલાવે ૧૪૧

આમ કરી મુઝાઈ સખી કેને કહું આણું
ઓ ઇશ વારે બઢજે સો કામ માડું કરજે ૧૪૨

મહા મહીનો બેઠો પીયુ ગામમાં ન પેઠો
મન માડું ગભરાયે અરેરે કેમ થાયે ૧૪૩

જાબર મારી લીગોને જવાબ કંઈ દીઓને
પીવાડી પ્રેમ ખ્યાલી તમે ગય છે ચાલી ૧૪૪

તહેવાર જ્યારે આવે પિયુ સ્વપ્નમાં સતાવે
આંખ ઉઘાડી દેહ તો કાંઈ નવ બેહ ૧૪૫

પછીથી બેઠી થાઉ છું દિલને શિખામણ દઉછુ
પ્રીતમ જ્યારા તું થાય કેમ જ્યારા ૫૪૬

મુજ સંગ રમનારા કમળના લમનારા
તને ટાઢ બહુ એ વાય માડું તો શું એ થાય ૧૪૭

ફેડો ફાગણ કુલ્યો છે પ્રુભ કેસુડો ખીલ્યો છે
તેવું વીરહ કાવે તોય કંઈ નવ આવે ૧૪૮

જેમ હોળી તો બળે છે તે દીલકું કળે એ
હું નોતી તારી નારી તેથી જુવાની બાળી ૧૪૬

ધુળેડી આવી પાસ કેમ રાખું તરી આશ
પરણેત પિયુ મ્હારા કેમ થાય છે તું ન્યારા ૧૪૭

તને ઘટતું નથી આવું મુજના વિના તે ખાવું
ચોરીમાં હાથ ઝાલ્યો જીવ મુજનો તો ખાલ્યો ૧૪૮

આ ગ્રેનરે બગીચો ભર્યો છે ગીચો ગીચ
ગુલાબ કેરી વાડી ખીલે છે ફાડી ફાડી ૧૪૯

વળી આંખા જેમ પુલે જોખનીયુ માફ ઝુલે
કમરો જુઓ ગુલાબ ગુલ તોરાનો શું રાગ ૧૫૦

લીલાં પીળાં ને રાતાં ફુલડાં તે હરખાતા
તુ મુઝી રહ્યા બતો મને શોક નથી માતો ૧૫૧

કુમળી આ કરમાય મને વિરહ નવ માય
બળતી નવ ખારો માફ દીલ આવી દારો ૧૫૨

છોગાળા છેલ આવે નવીન વસ્તુ લાવે
પછી ખ્યારીને ઘોલાવે લીચો જોખનનો લ્હાવે ૧૫૩

વેશાક કેરા માસે તમે આવો મારી પાસે ન ;

જેઠે તમારી વાટે નહીં નાળા કેરા વાટે ૧૫૭

જેમ હીન વહેતા જાય મનગો તે રૂઠ થાય

દિલ માફં જળી જાય શરિર તો સુકાય ૧૫૮

આ જળનાં જીવહાં તો વાહનમાં કેમ રહેશે

પથભ્રેત તારી નારી દુઃખ કેરી રીતે રહેશે ૧૫૯

વળી જાળ પશુમાંથી માફં હીત ન વીચાયું

માળાપે મારા કર્મે આ કળેડું કયાં લગાડયું ૧૬૦

અરે બહુ થયું છે સ્વામી કહું છું શીવ નામી

તમે જટ વેર આવો જોજન રૂઠાં આવો ૧૬૧

વળી જેઠે માસે જાણી શમ્મ કંઈક આણી

ઉનાળો હલી જાયે પશુ તું તો ન ડેખાય ૧૬૨

ઘડી ગણુતાં માસ થાયે આઠ ખેડોર કેમ જાયે

આવું દુઃખ માફં જાણી મધારો પ્રેમ આણી ૧૬૩

મંદીર શરમાળા તમે સુકો સવે આળા

તમ વેર આવી પડજો સો દુખ મારાં હરજો ૧૬૪

પીયુ તમારા કાળે હું જીવ આપુ આજે
 તને કાંઈ જરી ન લાગે તું કેમ દુર ભાગે ૧૧૫
 વળી કરશે નહીં આતું હું કેને દુખ કહાવું
 તમે આવો ઘર વિષે કાઠીને સર્વે રીસ ૧૧૬
 અસાડ માસ આવી વીજળી તે મેઘ લાવી
 ચમકારે બહુ ચલાવી મુજને દીધી હલાવી ૧૧૭
 સુકાઈ થઈ છું આવી તેં મુને બહુ સનાવી
 હવે ચઢજે મારી વારે લાવીને ઝટ પારે ૧૧૮
 સુખ ગળ્યામાં હું જાવું ખાલીજ ડેલાં ખાવું
 સુતાં ને સ્વપનામાં લમાડું નામ ગાવું ૧૧૯
 અવધ થઈ છે વાલા શરનાવો શીદ ઠાલા
 હવે તો ઘેર આવો મુજ દીલ તો રીઝાવો ૧૨૦
 અરે કહું છું કરજોડી દેશે ન તરછાઈ
 હું દાસી છું તમારી વેલીલીઓ સંભાળી ૧૨૧
 સુંદર જુઓ આવજો ફાં મુકયાં નાવજો
 તે જાણી ઘેર આવો મુજ મનને તો ભાવો ૧૨૨

કેમ વાલા દર જાઓ મને તો શું સતાવે
 પ્રભુએ કેર કીધો આપે દગો શું કીધો ૧૭૩
 જીવાની ચાલી જશે ત્યારે તું પસ્તાશે
 તેમાં શું તારૂં વળશે નવ દુખ મારૂં ટળશે ૧૭૪
 હું બહું લખું છું આવું શુભ સંદેશા જે કહાવું
 સાને શ્રીફળ મઠાવું તુજને મનાવા આવું ૧૭૫
 ગયા છો તરછોડી મમ પ્રીતને તરછોડી
 વીના વાંકે સતાવી લખ્યુ હશે જે ભાવી ૧૭૬
 જોતી માંગતી હું મારી ચરણમાં શીશ નાંખી
 હવે ગઈ છું હારી આવીને લેજો તારી ૧૭૭
 આ વખતે નથી કેઈ મારે રહી છું રોઈ
 તે અરજ કાન ધરજો મારૂં દુઃખ આવી હરજો ૧૭૮
 હોં છો અંગે આગે ઘણી મને તો લાગે
 તું કયાં જઈને કહું શી રીતે હવે જહું ૧૭૯
 મગને સર્વ કીધું પણ અહીંયા મુકી દીધું
 બાકી રહેલું એનું ચોથા ભાગમાં લખાણું ૧૮૦

ભાગ -- ૪

સૌ જશે મારી ખાજી તેથી થશે શું રાજી
હવે વીચાર લાવો તમે ઘેર પાછા આવો ૧૮૧

આખરે દગો હીધો વિશ્વાસ ઘાત કીધો
તમે હાલ માગા બુવો જોખનીયું નવ ખુવો ૧૮૨
મેં ખુબ વેઠ્યાં દુઃખ નીજ સાથમાં તો ખુબ
હવે હ્યો મને વારી દો મનખો ન બારી ૧૮૩

છટ્ટીના લખ્યા લેખ તેને મારે કોણ મેખ
જો દેવ મારા કર્મે લખેલો શું છે મર્મ, ૧૮૪
આવા વીચાર લાવું સખીની પાસ જઈ
ફરી આવી અવળી થઈને મુજ હીલને સીઝાઈ ૧૮૫

મન મચતા મારા તાજે આવોને ઘેર આજે
હું 'વલસુ' તમૂ વીના રંગીલા રસ લીના ૧૮૬
જુઓને ઘરમાં ખાલા પડી રહ્યા છે કાલા
સમારા મીના સ્વામી પીએ તે કૈન પાની ૧૮૭

વળી પડ્યાં છે વાત' ટેબલ બુરસી ઝાઝાં
હીઠાળા ખાટ ઝૂલે પશુ કેન આવી કુલે ૧૮૮

સારંગી યુ' આ શોભે પડી રહી છે મોલે
હથેવ તેને ખાયે જોખન માફ' જાયે ૧૮૯

વીલાંજ ન કરશે! માટે કહું છું શીર સાટે
સૌ વાત ભુલી જાને આવીને ઘેર નાજે ૧૯૦

જેમ હીન ઝાઝા થાયે જોખન માફ' જાયે
તે તો તું નર જાણે હવે તે. કયા આણે ૧૯૧

જેનો પીયુ વીદેશ જાયે તેનું ખરે શું થાયે
તેનો કરી વિચાર તમે આ ઝટ વરે ૧૯૨

શું આમ કેં કરો વળી ઝટ પાછા ફરો
બુકી હો સર્વ કાળે તમે આવો ઘેર જાળે ૧૯૩

હીંમત ગઈ છું હારી હવે મરવાની વારી
પડે છે દુઃખ ભારી તેથી હો આવી તારી ૧૯૪

શુનો નથી મેં કરીયો પશુ ખાપ મારો મરીયો
પાટા બાંધીને નાંખી તેથી રહી છું સાંખી ૧૯૫

- સૌ નથી સમજાતું જોખન રહે છે જાતું
સ્વામી તું નવ જાણી વંદ્ય મોજ માણે ૧૯૬
- વખત વીત્યો ભારી હું થઈ છું નીરાલી
કરી મને નોખારી ભવ દીધો મારો ખારી ૧૯૭
- હવે નથી રહેવાતું સહન નથી થાતું
રાત ને દીન માફ રે દીલડું દુભાતું ૧૯૮
- તમે આવો પ્રાણ મારા શીઠ થાવ છો નીરાલા
વળી આવી ખેસો પાસે તે દેખી દુઃખ નાસે ૧૯૯
- હયા ધરોને બહાલો માથે દુઃખ કેરા બાલો
કોઈ રીતે નથી સુખી દીન રાત રહું છું સુખી ૨૦૦
- હવે થયા છો ખોટા શીઠ થાવ છો તે ખોટા
કયાં જઈને કર્મ ફેાડું નવ મળશે આવું જોડું ૨૦૧
- આશામાં દીન જાણું હું આસી અવળી જાણું
આવીને ક્યારે મલશે ભવન સફળ કરશે ૨૦૨
- હાસીની અરજખારી હયા કરો ને ભારી
હું અમળા છું નારી કમળી કહું છું મારી ૨૦૩

રહી છું અહીંયાં બટકી વળી રીર માફ પટકી
નથી પામી કંઈ હું સુખ પડે છે બહુ આ દુઃખ ૨૦૪

જીવો સર્વે મોજ માને તે તો છે ઇશ બને
તમારી સંજ માફ અપાવ્યું કેને પાન ૨૦૫

તે નથી સમજાતું જોખન રહ્યું જાતું
તે તો તું નવ જાણે વીદેય મોજે માને ૨૦૬

આખરે આશો આગ્યો પીયું એ સંદેશો કહાગ્યો
હું જઈ છું ચીન દેશે તું રેજે આવે વંશે ૨૦૭

ત્યાં જઈને સર્વે જોઈશ હુન્નર શીખી લેઈશ
જ્યારે જાપાને કે જઈશ ત્યારે તાર મુકી દંઈશ ૨૦૮

આ સર્વ જાણ્યું જ્યારે આધીતી મુછો ત્યારે
એ ઇશ લેતું તાણી સુજ પર દયા આણી ૨૦૯

દુઃખથી નથી રહેવાતું કંઈએ નથી જવાતું
મારી તણુદી મેણું મારે દીમેરીઓ ખાર કાઢે ૨૧૦

હુએ નથી ખમાતું હે શાપ રહ્યું જાતું
એ ઇશ વારે હવે લાવી ઝટ પારે ૨૧૧

અરે ઓ શેષ નાગે તું કેમ દુર ભાગે
 મને આવી ટંખ માર મારો પ્રાણ બહાર કાઢે ૨૧૨
 તારા ગુરૂની છે આણ તે નક્કી તું તો બાણ
 સખત ડંખ મારી લે દુઃખમાંથી તારી ૨૧૩
 મને દુખ બહુ છે પડીયું ઠીક જોડુ તેં ના બડીયું
 નાદાન આવું બાળે મારે કમં તેં કયાં જડીયું ૨૧૪
 ઓ પ્રભુ લે બચાવી મુજ પાસમાં તો આવી
 રમ્ય કાળાં કરીયાં તેં પેટ તારાં ભરીયાં ૨૧૫
 સ્વામી કંઈ રાખો આશો હવે આવે મારી પાસે
 તમે બાળ હઠ લીધી મને છક તાવી દીધી ૨૧૬
 મને પાસે નવ રાખી વીના મેલે મારી નાંખી
 બુદ્ધાઇ દોને છોડી તમે આવો ઝટ દોડી ૨૧૭
 આવી ને ખ્યારી કેને પછીથી લાવો લ્યોને
 વીચાર સર્વે છોડો મુજ સંગ પ્રેમ જોડો ૨૧૮
 વિપત્તથી લ્યોને દાળી મુખ આપતું દેખાડી
 દુઃખ સર્વે માફ જાણે દર્શન તમારાં આવે ૨૧૯

ચીન નાંખો ને ચુલામાં આવી જુલો જુલામાં
તેમલ ખુરશી ઝાઝાં બેસીને થઇએ તાજાં ૨૨૦

જાપાન નવ જાસો હવે ના ભટકાશે
ઉંમર તમારી થઈ છે જુવાની ખીલી રહી છે ૨૨૧

અરેરે પ્રાણનાથ આલ્યો તો કેમ હાથ
શું વાંક મારા પડીયા તેથી તમે તો નડીયા ૨૨૨

હવે વીચાર વાલા શરમાય શીદ ઠાલા
તારાથી પેરું ચીર મુજ નણ્ણી કેરા વીર ૨૨૩

સમજું થયા છે સ્વામી કહું છું શીર નાચી
વીચાર સર્વં છોડો જટ ઘર ભણી દોડો ૨૨૪

ગયા છે તરછોટી મુજ કમંને તો ફાડી
તે હી ની બેસી રહી છું હું હાથ પગ બેઠી ૨૨૫

અરેરે અહીંયાં આવો લીયોને કંઇક લાવો
તમારા વીના બીજા કોઇનો નથી દાવો ૨૨૬

જુઓને નથી ખામી જુવાની રહી છે જામી
ભરેલી આ છે પેટી આવીને લ્યોને ભેટી ૨૨૭

- રાખી પુરો લડસો આવીને ઝટ જોશે
હાથે ચઢેલો હીરો તમે ગુમાવી દેશે ૨૨૮
- જીવતરમાં ધીક એના સ્વામી નાદાન જેના
મળે કદી દુશાલા મણિ મુકતા તણી માળા ૨૨૯
- કોઠી જો મળે માન પાછંજથી પડે છાન
તેનું જો નહીં લાન આ વાત આવી જાન ૨૩૦
- મનોહર મુખડું તાફું શીઠને થયું છે ત્યાફું
મને ગમતું નથી ઘઠીએ સંગાત કોની લઠીએ ૨૩૧
- નારંગી જેવી નારી લલકો છં મારો ભારી
જે જીવે એક વારી તેને થાય છે આજારી ૨૩૨
- નાનકઠા મારા કંથ શીઠને સીધાવો પંથ
વીજ્યનો દીન જાણી તમે આવો પ્રેમ આણી ૨૩૩
- હીને તને ન દેખુ ત્યારે રાતે એમ પેખુ
માફું જોડુ જ્યારે મળશે ત્યારે દુઃખ માફું ટળશે ૨૩૪
- શેજે ખીછાવું પુપ્પો તેની આવે ઘણી ખુસ્શો
પૂઠન કાજે આવો જરૂર હોયોને લહાવો ૨૩૫

જેને જોખને કંથ તેને સીધા છે પંથ
મેં જહુ કર્યાતાં પાપે તેથી પીડાકે છું આપે ૨૩૮

મને મન એમ થાયે ખાવા દે મને ફાંસી
હુનીઆમાં લોક જહુએ કરેછે 'મારી હાંસી ૨૩૭

તેવામાં સ્વામી આવ્યા લુખીએ તે બતલાવ્યા
નીજ સાથમાં વળી તે નવીન વસ્તુ લાવ્યા ૨૩૮

વળી પાસ તેના જઇને ચરણમાં પડીતી
દેયું ભરાઇ જવાથી હું જહુએ રહીતી ૨૩૯

નવીન વસ્તુ શું છે તે જાણવા જરૂર છે
આવેના લાગે તેની ખરી ખબર લહીશું ૨૪૦

આ વાત પહતી કીધી તે પાંચઝીમાં લીધી
મગને જે જે ખની તે સાક્ષાત કીધી. ૨૪૧

ઉમરેકે બટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી પ્રી. પ્રેસમાં
રતીલાલ બાળકૃષ્ણ ત્રિવેદીએ પ્રકાશકે જહુલાલ નારાયણસ
નડીયાદવાળાના માટે છાપી.

કુટી સુંદોમાં મોટો નરો મળવાનું સહેલું સાધન.

સ્વદેશ કાવ્ય સુંદર એ ફોટા માથે છુટક કી. રૂ. ૦-૧-૦
નંગ ૧૦૦ ના રૂ. ૨-૮-૦

મુખ્યની શેઠાણી યાને સુધરેલી સુદરી ભાગ ૧-૨
ફરકની છુટક કી. રૂ. ૦-૧-૦
નંગ ૧૦૦ ના રૂ. ૨-૮-૦

ચલ્લાદેવીની ચડાઇ-જમાનાનો જુ-મ છુટક કી. રૂ. ૦-૧-૦
નંગ ૧૦૦ ના રૂ. ૨-૮-૦

રાષ્ટ્રીય ગરબા સંગ્રહ [સુંદર એ ફોટા માથે] બેફોર્મની
ખાસ વાચવા લાયક છુટક કી. રૂ. ૦-૨-૮
નંગ ૧૦૦ ના રૂ. ૫-૦-૦
નંગ ૫૦૦ ના રૂ. ૨૨-૦-૦

અસહકાર વીણા છપાય છે રૂ. ૦-૧-૮

સ્વદેશ દર્પણ. રૂ. ૦-૧-૦

નાળ વરસની સતિ—નવ વર્ષનો પતિ
ભાગ ૧-૨ ભેગા રૂ. ૦-૧-૮
ભાગ ૩-૪ ભેગા રૂ. ૦-૧-૮

તમામ જાતના પુસ્તકો મળવાનું ઠેકાણું
જુકસેલર જહુલાલ નારણદાસ ચોકસી
(ધર)-અમદાવાદી બજાર ગાંધીપોળા યુ. નડીઆદ

જસમાઈનનો આયોડાઈઝડ

સારસાપરેલા

લોહી સુધારી શરીરને નિરોગી બનાવનારી
ખરી ખાત્રીની દવા.

જસમાઈનનો આયોડાઈઝડ સારસા પરેલા
આજ કાલ ઘણોજ વખાણાય છે ખસ, લુખસ
દરાજ, ખરજવાં, ગડગુમડ, પ્રમેહ, ચાંદી.
વિસ્ફોટીક, કંઠમાળા. કોદ, અને સામાન્ય
નબળાઈ માટે ખાસ કરીને આ જસમાઈનનો
સારસાપરેલા વાપરવા હાકટરો સલામણુ કરે
છે. સંધિવામાં તેનો ગુણુ અજબ જોવા છે.
કોમત રૂ. ૧૫. વી. પી. થી રૂ. ૧૫૫. ૩
શીશીના રૂ. ૫) = ૬ શીશીના રૂ. ૬) =

મેનેજર— જસમાઈન એજન્સી.

સુ. નહીઆદ (ગુજરાત.)

